

Ilegat

L'heroicitat de
lliurar la vida fins al
seu últim alè per
a ajudar a pensar
millor

Tribut a Robert Swartz

Robert Swartz (1936 – †2022), era doctor en Filosofia per la Universitat d'Harvard, professor emèrit de la Universitat de Massachusetts, a Boston, i creador, juntament amb Sandra Parks, de la metodologia Aprenentatge basat en el Pensament (Thinking Based Learning - TBL), que substitueix l'ensenyament basat en la memòria per una altra basada en el pensament actiu. Va fundar i va dirigir el Center for Teaching Thinking (CTT), dedicat a donar a conèixer aquesta metodologia als Estats Units, Espanya i països de tot el món. Durant els últims trenta anys va treballar amb mestres, escoles i universitats, a escala internacional, en projectes de desenvolupament del personal docent, reestructuració del pla d'estudis i educació mitjançant la infusió del pensament crític i creatiu en l'ensenyament del contingut.

per Ana Moreno Salvo i Toni Gallemí Sol

Tots els que vam conèixer en Bob coincidim en les seves grans qualitats com a pensador, educador i amic, però poc sabem sobre la seva vida anterior al TBL. Com era el jove Bob, com va ser la seva joventut? Com es va iniciar en el pensament? Com va contribuir a la millora de l'educació en el món?

En Bob va néixer el 1936 en el si d'una devota família jueva en una de les ciutats més antigues dels Estats Units, Sandvix, Massachusetts. Li agradava dir que s'havia criat al costat de la mar. Ja de nen i adolescent li agradava molt fer-se preguntes sobre les coses i pensar. Als tretze anys, després de la celebració de la seva majoria d'edat jueva, va decidir deixar de practicar, però d'una certa manera sempre es va sentir vinculat a la història del poble jueu. Explica que en un dels seus viatges va voler anar al Mar Roig i es va emocionar recordant el passatge de la Bíblia en el qual Moisès guia al seu poble entre les aigües. Després, els seus pares es van traslladar a Boston i va assistir a la Boston Latin School, l'escola més antiga del país, i d'allí va entrar a Harvard on va estudiar filosofia i uns anys més tard es va doctorar en la mateixa universitat. Va estudiar també una temporada a Oxford i a Cambridge a Anglaterra i va aprofitar per a conèixer Europa fent autoestop. Un dia es va trobar a un altre viatger que es dirigia a Espanya i li va preguntar: "Què hi ha a Espanya?", a la qual cosa el viatger li va respondre que "a Sevilla hi ha una fira". Així que se'n va anar amb ell i es va enamorar per sempre del país.

Encara que ell deia que no estava fet per al matrimoni, es va casar dues vegades i del primer matrimoni va tenir dos fills; en Jen, com l'anomenava ell, i l'Alexander. Va treballar en diverses universitats, en dues d'elles va posar en marxa el departament de filosofia i es va jubilar l'any 2002 com a professor emèrit de la Universitat de Massachusetts.

COM S'ENDINSA EN EL MÓN DEL PENSAMENT?

El mateix Bob explica com van ser els seus primers passos en educació, en un article que li va demanar la Universitat de Harvard, per a un llibre escrit per exalumnes il·lustres de la Universitat en el 60è aniversari de la seva graduació.

En reconeixement de la seva contribució a la millora de l'educació, Harvard li va demanar que escrivís les seves idees sobre l'aprenentatge a la secundària per al capítol sobre educació.

Bob Swartz hi explica que tot va començar un dia de 1976, quan la direcció de la seva vida professional va canviar per complet. Aleshores ell era professor titular i director de la Facultat de Filosofia a la Universitat de Massachusetts, i Kevin O'Reilly, professor d'Història a Batxillerat i bon amic seu, el va convidar un dia a atendre una de les seves classes al costat dels seus alumnes. Volia mostrar-li alguna cosa que havia planejat durant un temps. En aquell moment estaven estudiant la Guerra d'Independència

dels Estats Units, concretament les batalles de Lexington i Concord. Van llegir els fets en els seus llibres d'Història, destacant el següent: «El general britànic Cage, que anava a cavall, va cridar: "Disperseu-vos immediatament, rebels! Foc!". I les tropes britàniques van disparar "matant a vuit patriotes". Posteriorment, O'Reilly va dir als seus alumnes que la nit anterior havia estat llegint aquest mateix succés històric en altres llibres. I va llegir un d'ells: "Però en la confusió algú va disparar. Els britànics van retornar el foc i van matar a alguns "colons". Després van marxar cap a Concord"».

Llavors, O'Reilly va deixar el llibre i es va preguntar a si mateix que no sabia a qui creure. "Qui va disparar primer?". Aleshores, els estudiants van començar a preguntar-se per què. Un d'ells va indicar que el segon passatge només deia que "algú va disparar", però no qui. Però un altre estudiant va intervenir afirmant que van començar els "colons" perquè el text deia que els britànics "van retornar" el foc. Llavors un alumne va preguntar qui va escriure el segon llibre, i O'Reilly els va dir que el text era de Winston Churchill (History of the English Speaking Peoples). Quan es van adonar que era anglès i que el llibre va ser publicat al Regne Unit, van afirmar que "ha de ser el llibre que està malament". O'Reilly els va preguntar si no havien llegit mai un text publicat als Estats Units que estigués malament i, efectivament, ho havien fet. O'Reilly els va començar a pensar una mica més i a fer una llista de coses que podrien determinar quin dels dos llibres era més fiable.

No ens entretindrem més del compte en què va succeir després: els alumnes van realitzar una llarga recerca sobre els autors, quina era la seva procedència, on havien publicat, etcètera. Van sorgir encara més intervencions suggeridores. Al final de tota la recerca van concloure que era impossible saber qui va disparar primer i que els autors dels textos s'havien inventat la seva pròpia història.

En Swartz va quedar impressionat per la reacció dels alumnes. En una simple classe, el professor O'Reilly havia armat als seus alumnes amb alguna cosa que podien utilitzar per a tota la vida: el pensament crític.

Swartz reconeix que es va fixar en els resultats d'altres investigadors sobre "ensenyar a pensar", encara que donant a entendre que el primordial era desenvolupar una sèrie d'habilitats especials de pensament, com jutjar acuradament la fiabilitat de les fonts. A través d'aquestes recerques, Swartz va desenvolupar una àmplia conceptualització dels diferents tipus d'habilitats de pensament, utilitzant algunes categories d'altres investigadores –anàlisi, síntesi, avaluació– però identificant-hi tipus específics de pensament que la gent fa servir diàriament (com ara la fiabilitat de les fonts, jutjar el que

Swartz va demostrar que un bon ensenyament pot despertar en els alumnes l'interès, la motivació i el goig

causa que alguna cosa succeeixi, predir coses, prendre decisions i resoldre problemes). Com aquest marc d'aprenentatge va ser pensat per als alumnes, més tard es va desenvolupar una recerca sobre nous mètodes d'instrucció adreçada als professors, per a aprendre a ensenyar amb aquesta metodologia.

El desafiament, l'objectiu d'aquest estudi, no és simplement aprendre a dur a terme aquest tipus de pensament sinó, sobretot, fer servir aquestes eines de pensament per a fomentar el compromís amb què s'està aprenent. No es tracta d'ensenyar a saber alguna cosa, sinó de, en certa manera, enamorar-se del que s'està fent.

Aquest aprenentatge, que podria intuir-se com a tancat per ser un "pensament crític", no entra en cap concepte en conflicte amb el pensament creatiu. Al contrari, la creativitat que cull idees noves i originals es complementa perspicaçment amb la crítica.

Al llarg dels anys següents, Swartz va observar com professors de diferents col·legis aplicaven les noves tècniques, per exemple, a través de metàfores i expressions impregnades en la nostra cultura, demostrant que la nostra llengua és incansablement creativa i pot ajudar-nos en el nostre desenvolupament de l'aprenentatge. Els professors convidaven a Swartz a les seves classes (a Lubbock, Texas; al Col·legi La Vall i al Montserrat de Barcelona; al Col·legi Aixà de Palma; i fins i tot a un col·legi de Lima, al Perú). Les tècniques s'aplicaven indistintament en classes d'art (mitjançant dibuixos o anàlisis d'obres), en literatura (escrivint un poema) o en ciències (amb l'arribada de l'home a la lluna).

Aquests són tan sols exemples concrets del pas de Swartz pel món de l'educació, que va començar un dia de 1976.

El llegat de Swartz és ampli i extens, i ha demostrat que un bon ensenyament pot despertar en els alumnes l'interès, la motivació, el goig, del que estan aprenent.

També en els mestres, que han de ser guies, o jardiniers més aviat, que conreen acuradament i amb compte el jardí que creix davant els seus ulls i que, un dia no gaire llunyà, donarà nous fruits.

PER QUÈ VA ACABAR VIATJANT PER TOT EL MÓN ENSENYANT A LA GENT A SER BONS PENSADORS?

Recordo que, poc abans de morir, quan ja estava a la residència, vam tenir la nostra última conversa per videoconferència. Com sempre, es va mostrar amable i afectuós, però vaig notar alguna cosa que no sabia com explicar, alguna cosa havia canviat, i no em refereixo al seu estat de salut, que realment havia empitjorat bastant: a penes hi veia i li costava seguir el fil de la conversa. La veritat és que, tot i que intentava somriure i fins i tot mostrar-se divertit, el vaig notar trist. El mes anterior havia estat a Sandvix, Massachusetts, la mateixa ciutat on havia nascut, i havia hagut de prendre decisions importants, com desprendre's de totes les seves coses, i residir definitivament a Madrid. Per a ell aquest viatge va ser un gran comiat i el seu cor havia quedat tocat. Em va dir que l'esforç havia estat gran en tots els sentits, físicament i emocionalment.

Crec que va ser l'última vegada que va parlar de la seva estimada TBL, la idea era fer-li una entrevista per a una revista d'educació, però vaig decidir deixar que parlés i expliqués el que ell volgués. Em vaig adonar que realment estava enamorat del seu TBL, era la seva vida, la seva passió, per ell havia abandonat la comoditat d'una vida de jubilat com a professor emèrit de la universitat per a recórrer el món ajudant nens i joves a millorar la seva manera de pensar per a tenir una vida millor. Llavors m'admirava, ara sé també que hi havia un altre motiu i també m'emociona i m'ajuda a estimar-lo encara més. I és que en Bob, el nostre Bob, tenia un fill, Alexander, al qual volia molt i que va morir l'any 2004 en tràgiques circumstàncies. Per en Bob aquest esdeveniment va suposar un cop dur del qual mai no es va recuperar del tot, se sentia culpable de no haver estat capaç d'ajudar-lo, de no ser-hi quan més el necessitava. En Bob el portava en el més profund del seu cor, se'n recordava d'ell cada dia de la seva vida. Penso que l'Alexander era la força que l'empenyia a seguir en la seva croada personal d'ajudar nens i joves a prendre bones decisions. Seria ideal que tots féssim el mateix i cuidéssim el seu llegat, pel bé que fa al món, per la nostra amistat amb en Bob i per l'Alexander i tants que, com ell, necessiten algú que els doni un cop de mà.

Referències

- Swartz, R. y Parks, S. (1998). "Infusing the Teaching of Critical and Creative Thinking into Content Instruction". Critical Thinking Co.
- Swartz, R., Fischer, S. y Parks, S. (1998). " Infusing the Teaching of Critical and Creative Thinking into Secondary Science". Critical Thinking Co.
- Swartz, R., Costa, A., Beyer, B., Reagan, R. y Kallick, B. (2016). "El Aprendizaje Basado En El Pensamiento". Ediciones SM.
- Swartz, R. (2019). "Pensar para aprender". Ediciones SM.

90
91

diàlegs

AUTOR